حقوق حیوانات

جلب توجه کودکان به حقوق حیوانات

سپهر سلیمی

● سال‌هاست که گفته می‌شود برای داشتن محیط‌زیستی بهتر باید روی آموزش و آگاه‌سازی کودکان برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری کرد. کارهایی نیز انجام شده اما هنوز قدم‌های بسیاری تا رسیدن به شرایط مطلوب فاصله است. در زمینه آشنایی کودکان با حقوق حیوانات می‌توان گفت تقریبا کار خاصی انجام نشده و این در حالی است که کودکان با انبوهی از پدیده‌های حیوان‌ستیزانه در محیط اطراف خود مواجه هستند. در این نوشته کوشیده‌ام به‌طور خلاصه به نکاتی برای جلب توجه کودکان نسبت به حقوق حیوانات اشاره داشته باشم.

کودک باید بداند حیوانات مانند انسان‌ها حق زندگی دارند و برای زنده‌ماندن خود تلاش می‌کنند. حیوانات به فرزندان خود احساس دارند. حیوانات درد را احساس می‌کنند و مانند انسان‌ها به مشکلات جسمی و روانی مبتلا می‌شوند. هر حیوانی حق دارد در زیستگاه طبیعی خود زندگی کند و دورکردن حیوانات از زیستگاه اصلی‌شان موجب رنج، استرس و مرگشان خواهد شد. هنگام حضور در طبیعت هیچ حیوانی را نباید از زیستگاهش جدا کرد. حیوانات وسیله‌ای برای سرگرمی نیستند. حیوانات وحشی به هیچ وجه نباید در محیط خانه نگهداری شوند و در صورت نگهداری از حیوانات اهلی باید شرایط زیستی آنها از جمله تغذیه، بهداشت و محل زندگی مناسب برایشان فراهم شود. اسباب‌بازی‌هایی که حتی به شکل غیرواقعی برای شکار و کشتن حیوانات ساخته شده را در اختیارشان نگذارید. به هیچ‌وجه کودکانتان را به محل‌هایی که از اسارت و بهره‌کشی از حیوانات درآمد کسب می‌کنند، نبرید. باغ وحش‌ها، باغ پرندگان، دلفیناریوم یا اسب‌های درشکه نمونه‌ای از این موارد است. حضور در این اماکن باعث عادی‌سازی بهره‌کشی و آزار حیوانات در ذهن کودکان می‌شود. در صورتی که مهد کودک یا مدرسه فرزندتان برنامه‌ای برای بازدید از چنین مراکزی دارند، مانع شوید و از آنها بخواهید کودکان را به بازدید از طبیعت، پرنده‌نگری، مناطق حفاظت شده یا باغ‌های کودک و طبیعت ببرند.

اخیرا دیده شده در برخی از مدارس یا حتی کودکستان‌ها عملیات کالبدگشایی یا آزمایش روی حیوانات انجام می‌شود. این برنامه‌های غیرقانونی اهدافی کاملا تجاری دارند. یقین داشته باشید هیچ ارزش علمی یا تجربی برای کودکانتان ندارد و حاصلی جز فشار روانی و ترویج خشونت علیه حیوانات در ذهن کودکتان ندارد. در همین راستا لازم است مانع از دیدن صحنه‌های کشتن یا قربانی‌کردن حیوانات شوید. لکنت زبان و شب ادراری از جمله عواقب احتمالی دیدن صحنه کشتن حیوانات است. از گفتن مَثل‌ها یا جوک‌هایی که ردی از تجاوز به حقوق حیوانات در آنها وجود دارد یا رفتارهای مجرمانه را به حیوانات نسبت می‌دهد، بپرهیزید. وقت آن است به خرافاتی که جغد را شوم، کفتار را پلید و الاغ را نادان می‌داند، پایان دهیم.

استفاده از محصولات حیوانات برای خوراک و پوشاک کودکانتان را به حداقل برسانید. برایشان توضیح دهید که پوست هر حیوانی برای پوشش بدن خودش است و می‌توان بدون خوردن شیر یا گوشت حیوانات زندگی سالم‌تری داشت.

دنا، نگینی درخشان بر تارک اَبَرسِن

محمد مهدی گوهری: رشته‌کوه اَبَرسِن (زاگرس) از قفقاز آغاز می‌شود و پس از عبور از کردستان عراق، پیکره اصلی آن در ایران استقرار می‌یابد و بال‌های حیات‌بخش خود را تا کرانه‌های خلیج‌فارس و تنگه هرمز می‌گسترد. ابرسن یکی از مهم‌ترین ذخیره‌گاه‌های گیاهان ایران - تورانی و زیستگاه متنوع جانوران و ۴۰ درصد آب شیرین و تجدیدپذیر کشور است. همین مزیت‌ها شرایطی را به وجود آورده تا از دیرباز در پهنه وسیعی از جنوب غرب و جنوب کشور، کهن‌ترین تمدن‌های بشری در آن زیست‌بوم تشکیل شوند. استقرار اَبَرسِن از شمال غرب به سوی جنوب شرق است و به سه بخش شمالی، مرکزی و جنوبی تقسیم می‌شود. رشته‌کوه دنا بخش مهمی از رشته‌کوه ابرسن مرکزی است و نقش بسزایی در ایجاد تعادلات اکولوژیک جنوب غرب کشور ایفا می‌کند. دنا مانند دیواری عظیم، بین مرزهای چهار استان هم‌جوار حائل شده است. اقلیم دنا آمیزه‌ای از میراث طبیعی جهان است و همین ویژگی موجب شده از هزاره‌های پیشین در صدر سکونتگاه‌های دیرینه بشری قرار گیرد و شاهکارهای خلاقیت و دانش بشری در آن زیست‌ناحیه شکل بگیرد. وجود ارتفاع‌های گوناگون در دنا و تنوع آب‌وهوایی ناشی از آن، منجر به پیدایش بوم‌ناحیه‌های مختلف و ارزنده‌ای در عرصه محدود آن بوم‌سازگان شده است. همین مزیت سبب شده در کنار شکل‌گیری مراکز اجتماعی و همچنین تنوع اقوام در نقاط مختلف دنا، آن اقلیم از افزایش تنوع رویشگاه‌های گیاهی و زیستگاه‌های جانوری درخور توجهی نیز برخوردار شود و متأثر از آن، ترکیب پیچیده ارزشمندی از تنوع گونه‌های گیاهی و جانوری در آن زیست‌بوم به وجود آید. بیش از ۲۰ سال است که رشته‌کوه دنا تحت مدیریت استحفاظی سازمان حفاظت محیط زیست قرار دارد. این رشته‌کوه زیستگاه ۱۶۹ گونه جانوری، شامل ۲۶ گونه پستاندار، ۳۹ گونه دوزیست، ۲۰ گونه آبزی و ۸۴ گونه پرنده است که نشان‌دهنده تنوع و غنای زیستی آن است. بااین‌حال و با توجه به ارزش‌های گران‌سنگ رشته‌کوه دنا، این بوم‌سازگان پراهمیت، چندی است دچار مشکلات اقتصادی و اجتماعی شده است که بخش وافری از آن به دلیل بروز تعرض‌های مکرر به ارزش‌های محیطی و منابع پایه آن است. تا ۳۰ سال گذشته، دنا بخشی کمترشناخته‌شده از ایران بود؛ اما با انجام تحقیقاتی کامل، این منطقه و ارزش‌های آن برای ایرانیان شناخته شد. برای اطلاع از ارزش‌های رشته‌کوه دنا و طرح شناسایی آن، پای صحبت‌های یکی از افراد حاضر مؤثر در این طرح می‌نشینیم. بهمن ایزدی، از پیش‌کسوت‌های محیط زیست ایران است که پروژه‌های تحقیقاتی فراوانی در طبیعت ایران انجام داده. گفت‌وگوی او با «شرق» را در ادامه می‌خوانید.

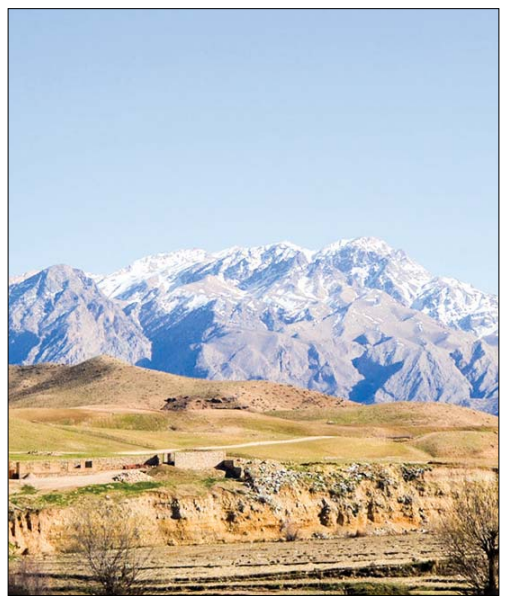

شما علاوه بر فعالیت‌های تحقیقاتی که در لوت انجام داده‌اید، پروژه‌هایی تحقیقاتی نیز در منطقه دنا داشته‌اید، کمی درباره پروژه شناسایی دنا صحبت می‌کنید که کار به چه شکلی انجام شد؟

در سال ۱۳۷۶ با شروع طرح پژوهش و شناسایی رشته‌کوه دنا، به آرزوی دیرینه‌ام که از دوران نوجوانی به آن فکر می‌کردم، رسیدم و آن شناسایی رشته‌کوه دنا در بخش زاگرس (اَبَرسِن) مرکزی بود. ارتفاعات بلند رشته‌کوه دنا و بخش‌هایی از ارتفاعات مرتفع زردکوه و مناطق اطراف آن، در ابرسن مرکزی واقع شده است؛ اما بخش وسیعی از آن در منطقه دنا واقع شده است. تا آن زمان به دلیل انجام‌ندادن پیمایش محیطی و کمبود اطلاعات، اکثرا فکر می‌کردند در منطقه دنا فقط چهار یا پنج قله بالاتر از چهار هزار متر وجود دارد و به این لحاظ از دیرباز در اکثر صعودهای گردشگری ورزشی یا کوه‌نوردی که در آن منطقه اجرا می‌شد، اکثر کوه‌نوردان به قله حوض‌دال شمالی از مبدأ شهر سی‌سخت صعود می‌کردند. شایان ذکر است در آن زمان هیچ‌گونه برنامه مطالعاتی و پژوهشی درباره سطوح ارتفاعی مختلف دنا و راه‌های دسترسی به آنها انجام نشده بود و همچنان با نبود اطلاعات کافی روبه‌رو می‌شدیم. با توجه به اینکه از اوان نوجوانی با رشته‌کوه دنا آشنایی داشتم، از سایر کوه‌نوردان و متخصصان طبیعت دعوت به همکاری کردم. وقتی در سال ۷۶ طرح پژوهش و شناسایی دنا را آغاز کردیم، حدود صد کوه‌نورد، اکولوژیست و کارشناس محیط زیست با ما در این طرح همراه شدند. با توجه به شناختی که از منطقه دنا داشتم، فکر می‌کردم در یک یا دو سال کار تمام شود؛ اما کار در ارتفاعات بسیار سخت بود و عملا این کار حدود هفت سال طول کشید. ما در این پروژه ۱۶ تن بار به ارتفاعات حمل کردیم.

برنامه پیمایش علمی- عملی دنا به این شکل بود که گروه‌های تحقیقاتی از روستاهای کوهپایه تا ارتفاع دوهزارو ۵۰۰ متری رشته‌کوه دنا را یک تیم و از ارتفاع دوهزارو ۵۰۰ متر به بالا تا حدود سه‌هزارو ۶۰۰ متر را تیم‌های دیگر کار پژوهش انجام می‌دادند و از ارتفاع سه‌هزارو ۶۰۰ متر به بالاتر تا ارتفاع بالای چهارهزار متر را سایر همنوردان در امر شناسایی مشارکت می‌کردند. این کار مخاطرات زیادی برای ما داشت؛ از جمله گیرکردن زیر بهمن و سختی کار در ارتفاع. ما با مطالعه توپوگرافی و سطوح ارتفاعی کروکی می‌کشیدیم و متعاقبا این نقشه‌ها را تلفیق می‌کردیم تا نقشه اصلی و ساخت پیکره رشته‌کوه دنا را به دست بیاوریم. همچنین برای اینکه کار به تعویق نیفتد خیلی از برنامه عملی شناسایی‌ها را در زمستان انجام می‌دادیم. ما توانستیم اولین نقشه کامل و جامع دسترسی به رشته‌کوه دنا را که دارای ۵۱ قله فراتر از چهار هزار متر است، شناسایی و در سال ۸۲ چاپ و منتشر کنیم. این نقشه توسط دکتر فولر که در آن زمان رئیس دفتر بخش جغرافیایی سازمان ملل بود در سفر به ایران مشاهده شد و با استفاده از اطلاعات آن به برخی از قلل دنا صعود کرد. پس از آن وی با صدور نامه‌ای خطاب به رئیس وقت UNDP در ایران نقشه دنا را یکی از کامل‌ترین نقشه‌های موجود توصیف کردند و بسیار خوشحال بودند که این نقش توسط کوهنوردان و مردم بومی ایران تهیه شده است. ایشان دو برگ نقشه را از ما گرفتند و آنها را در بخش جغرافیای سازمان ملل نصب کردند.

پس از تهیه نقشه سطوح ارتفاعی منطقه چه اقداماتی برای شناسایی و حفاظت از دنا انجام شد؟

بعد از شناسایی سطوح ارتفاعی به مطالعه اکولوژی و ژئومورفولوژی بوم ناحیه‌های مختلف دنا پرداختیم و پس از پی‌بردن به ارزش‌های ژنتیکی دنا، به بررسی عواملی که بوم‌سازگان دنا را تهدید می‌کرد پرداختیم. عمده تهدیدات از جانب دولت بر اثر اجرای پروژه‌های عمرانی و از جانبی دیگر جوامع محلی بودند. بنابراین برای مقابله با عوامل تخریب و تهدید دنا، در آن موقع طرحی با نام توانمندسازی جوامع محلی با رویکرد معیشت جدید پایدار را اجرا کردیم و در آن کارگاه‌های آموزشی متعدد را چند سال برگزار کردیم و برای مردم بومی از اهمیت و مزایایی که گیاهان، درختان و طبیعت و اکولوژی برای آنها دارند، گفتیم و آموزش دادیم؛ این فعالیت‌ها از سال ۷۸ آغاز شد. ما تلاش کردیم مردم محلی را از ضررهایی که از آسیب‌رساندن به طبیعت به خود آنها باز می‌گردد آگاه کنیم. من و کارشناسان کانون سبز فارس حدود ۱۵ سال در منطقه دنا فعالیت‌های تحقیقاتی و آموزشی انجام دادیم. این آموزش‌ها از کوچک‌ترین رده‌های سنی مانند دانش‌آموزان مدارس تا افراد کهنسال را پوشش می‌داد. در آن زمان به دلیل عدم حمایت‌های ملی از منابع پایه روستاییان و همچنین معیشتشان، بسیاری از روستاها خالی از سکنه شده بود، بعضی از روستاها نیز در حال تشدید مهاجرت بودند و از جمله آنها روستای خفر واقع در منطقه پادنا بود که پس از انجام طرح ما، مهاجرت معکوس صورت گرفت و روستاها پررفت‌وآمدتر و آبادتر شدند. ما بر حفظ معماری سنتی روستاها تأکید داشتیم. خوشبختانه تحت تأثیر طرح مذکور و با مدیریت مشارکتی روستاییان، برخی از مراکز اجتماعی از جمله روستای خفر بسیار آبادتر از گذشته شد. بعد از آن بر اثر پیشرفت فرهنگی پروژه، خانه‌های بوم‌گردی در آن منطقه شکل گرفتند و رونق پیدا کردند و اکوتوریسم در آنجا توسعه یافت. این فعالیت‌ها شروعی برای گسترش آموزش‌هایی با رویکرد «توان‌افزایی جوامع محلی» بود.

از ایجاد اولین اقامتگاه‌های بوم‌گردی ایران در منطقه دنا بگویید.

ایجاد اقامتگاه بوم‌گردی تقریبا برای اولین بار در روستاهای منطقه دنا انجام شد. ایجاد اقامتگاه بوم‌گردی در حال حاضر در برخی از نقاط جذاب ایران انجام می‌شود. بر اثر دستاوردهای طرح دنا و حضور مردم در مدیریت روند روستا، در سال ۸۲ توسط سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، روستای خفر به عنوان روستای هدف گردشگری به هموطنان معرفی و موجب دلگرمی فعالان این طرح شد. متعاقبا با آموزش‌های مستمر موفق شدیم فعالان اجتماعی و جانبداران محیط زیست را تحت آموزش‌های علمی و عملی قرار دهیم و بر اثر آن توانستیم به ۸۰ نفر از کارآموزان مستعد آن روستاها آموزش‌های عملی در زمینه گردشگری بدهیم. در این آموزش‌ها، مدرسان سازمان‌هایی همانند دانشگاه، سازمان ملل، سازمان منابع طبیعی و سازمان میراث فرهنگی و محیط زیست به یاری ما آمدند و بومیان پس از گذراندن ادوار آموزشی و شرکت در آزمون‌های تئوری و عملی، موفق به اخذ مجوز تورگاید محلی مناطق دنا شدند. بسیاری از این افراد در حال حاضر گواهینامه راهنمای گردشگری محلی دارند و به عنوان راهنمای بومی در منطقه دنا فعالیت می‌کنند. راهنمایان محلی دنا همواره به عنوان هدایتگر در تورهای ورزشی و کوهنوردی همراه گردشگران هستند. راهنمایان محلی دنا در طول اجرای برنامه‌های گردشگری، به طور مستمر آموزش‌های زیست‌محیطی را به گردشگران داخلی و خارجی ارائه می‌دهند، به طوری که گردشگران خود را ملزم به رعایت حفظ پاکیزگی محیط کرده و حتی از انداختن یک پوست شکلات روی زمین خودداری می‌کنند. بارها این موضوع را از زبان گردشگران و کوهنوردانی که به منطقه دنا سفر کرده‌اند، شنیده‌ام و این برون‌داد اتفاق بسیار ارزشمندی است.

دلیل این فعالیت‌های تحقیقاتی طولانی شما در دنا چه بود؟

حضور مستمرم در سال‌های متمادی در دنا جوابی بود در مقابل چرایی‌ها و چگونگی‌هایی که در طبیعت مرتفع دنا ذهنم را به خود مشغول کرده بود. موضوعاتی مانند ریخت زمین‌شناسی بوم ناحیه‌های مختلف دنا، ناهمواری‌ها و عوارض طبیعی، اکولوژی دنا و شناخت سطوح ارتفاعی دنا و پی‌بردن به تعدد چکادهای فراتر از چهارهزار متر، یا اینکه بلندترین ارتفاع دنا کدام است که بعدها بر اثر انجام طرح پژوهشی دنا، بیش‌ازپیش پی بردم که قله قاش مستان یا بیژن سه با چهارهزارو ۴۳۰ متر ارتفاع از سطح دریا، بلندترین چکاد دنا است. رشته‌کوه اَبَرسِن که زاگرس نام یونانی آن است، ۴۰ درصد آب شیرین و قابل شرب ایران را تأمین می‌کند و یکی از منابع مهم آن، رشته‌کوه دنا است که ۷۶ کیلومتر هوایی در خطی مستقیم طول دارد و مانند دیوار مرزی بین چهار استان فارس، چهارمحال‌وبختیاری، اصفهان و کهگیلویه‌وبویراحمد استقرار یافته است؛ بنابراین همین گستردگی و عدم اطلاع صحیح از چکاد بالاتر از چهارهزار متر و هویت‌یابی اعلام طبیعی و نام صحیح بومی مناطق دنا به‌ویژه چکادهای مرتفع آن و صعب‌العبوربودن مسیرهای دستیابی به ارتفاعات و همچنین مطالعات بوم‌شناختی در همه زمینه‌ها موجب شد که عملا هفت سال در مناطق پرفراز دنا وقت صرف کنم و بیش از این میزان نیز برای مقابله با بحران‌های زیست‌محیطی دنا با اجرای طرح توان‌افزایی بومیان دنا زمان بگذاریم. به همین دلیل بیش از ۱۵ سال در منطقه دنا تلاش کردم و تابه‌حال نیز ارتباط فرهنگی‌ام با زیستمندان دنا ادامه دارد. فعالیت‌هایی که ما در دنا انجام دادیم، منجر به چاپ ده‌ها مقاله و گزارش و همچنین سه کتاب شد و درحال‌حاضر نیز چهار موضوع کتاب که بازگوکننده فصل نوینی از رشته‌کوه دناست، در حال انجام مراحل انتشار است که اطلاعات مفید و ارزشمندی درباره منطقه دنا در آنها وجود دارد. مطالعات محیطی طرح دنا و ایجاد کارگاه‌های توان‌افزایی جوامع بومی دنا برای من و گروهم زمینه‌ساز افزایش آگاهی و تجربیات باارزشی بود. بنابراین بر اساس همین تجربه بود که کنجکاوی ما درباره اجرای طرح بیابان لوت که در صدر کم‌اطلاع‌ترین بوم‌سازگان کشور بود تحریک شد.

شما در زمینه معرفی طبیعت به مردم چه اقداماتی انجام دادید؟

خیلی از مناطق وجود داشت که در اوایل انقلاب برای اولین بار دوربین صداوسیما را به آنجا بردیم و مستند تهیه می‌کردیم و قصدمان معرفی ارزش‌های طبیعی گمنام بود. درست کاری را انجام دادیم که سایر کشورها برای معرفی هویت طبیعی، ملی‌شان انجام می‌دهند و قصد دارند که جامعه از داشتن تنوع ارزش‌های اقلیمی ابراز مباهات کنند. اما به دلیل اینکه عموم جامعه از لحاظ زیرساخت‌های آموزشی درباره شناخت وضعیت اقلیم‌های متنوع کشور آموزش ندیده بود و همچنین پتانسیل‌های گردشگری تولی‌گری نشده و رها مانده بود، بسیاری از جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی کشور بر اثر هجوم گردشگران غیرمتعهد از بین رفت. به همین دلیل سال‌هاست دیگر به آن مناطق نمی‌روم؛ چون از شدت تخریب آن بسیار ناراحت می‌شوم. قریب به ۳۰ سال است که به برخی از آن مناطق نرفته‌ام. پارک ملی بمو یکی از این مناطق است، من دیگر نمی‌توانم جای خالی گله‌های قوچ و میش بزرگ را که اکثرا تروفه قلمداد می‌شدند و در زیستگاه امن دشت بالش می‌چریدند، ببینم و به‌جای گله‌های شکوهمند قوچ، میش و بز، پازن (کل) خطوط خودروهای حفاظتی را که آسایش آن منطقه را بر هم می‌زند، در آن دشت ببینم. آبشار مارگون یکی از جاهایی بود که حدود ۴۰ سال پیش خودمان به بخش‌های ذی‌ربط جامعه معرفی کردیم اما دیگر حاضر به دیدن آن مخروبه که روزگاری جسم و روح خسته‌مان در خنکای هوایش التیام پیدا می‌کرد، نیستم و طاقت دیدن آن‌همه جفا به آن آبشار زیبا که یکی از آبخیزهای مهم شمال غرب فارس محسوب می‌شود و آب‌هایش در کنار سایر منابع، سرزندگی دریاچه بختگان سیه‌بخت را تأمین می‌کرد، ندارم.

خبر

خسارت ۴۰ تا ۵۰ میلیارد تومانی به اورژانس در ناآرامی‌های اخیر

● **شرق:** رئیس مرکز روابط‌عمومی و اطلاع‌رسانی وزارت بهداشت، آمار خسارات وارده به اورژانس و مراکز فوریت‌های پزشکی در حوادث روزهای گذشته در برخی نقاط کشور را اعلام کرد. در پی برخی حوادث و ناآرامی‌های روزهای گذشته که در آن عده‌ای افراد، اموال عمومی را تخریب کرده و باعث اخلال در خدمت‌رسانی در برخی نقاط شدند، کیانوش جهانپور، در توضیح آمار تجمیعی خسارات وارده به مراکز فوریت‌های پزشکی و اورژانس تا صبح روز گذشته، اظهار کرد: متأسفانه علاوه بر اختلال در عبور و مرور در برخی مناطق و موارد متعدد، اخلال در فرایند خدمت‌رسانی و امدادرسانی به بیماران و مصدومان و امدادجویان از سوی آشوبگران و اخلالگران، حداقل ۱۲۴ دستگاه آمبولانس و خودروی پشتیبانی و عملیاتی آسیب کلی و جدی دیده‌اند؛ به نحوی که تعداد زیادی از آنها به‌کلی از چرخه عملیات خارج شده‌اند. وی همچنین به آسیب به تجهیزات پزشکی و غارت این لوازم و تجهیزات در جریان حوادث سه روز گذشته اشاره کرد و افزود: متأسفانه ده‌ها دستگاه AED، ونتیلاتور و دستگاه تله مدیسین و تجهیزات پزشکی پرتابل آسیب دیدند و بیش از ۴۰ پایگاه اورژانس ۱۱۵ نیز غارت و تخریب شده است. رئیس مرکز روابط‌عمومی و اطلاع‌رسانی وزارت بهداشت خاطرنشان کرد: برآوردهای اولیه، از خسارت ۴۰ تا ۵۰ میلیاردتومانی به شبکه اورژانس و فوریت‌های پزشکی حکایت دارد.

ارائه خدمات بهداشتی رایگان به «مجهول‌الهویه‌ها»

● **شرق:** رئیس دبیرخانه بیمه و درمان مددجویان سازمان بهزیستی کشور با بیان اینکه هیچ مددجوی پشت نوبتی برای صدور دفترچه نداریم، گفت: هزینه اعتبار دفترچه‌های درمان بهزیستی ۵۴۰ میلیارد تومان است که به ازای هر مددجو ۱۰۷ هزار تومان به بیمه سلامت پرداخت می‌شود. افسانه مشتری، رئیس دبیرخانه بیمه و درمان مددجویان سازمان بهزیستی کشور، با اشاره به فعالیت سه سازمان بیمه‌گر رسمی همچون بیمه نیروهای مسلح، تأمین اجتماعی و بیمه سلامت، افزود: بیمه سلامت آحاد مردم و سایر اقشار را که شامل مددجویان کمیته امداد و بهزیستی است، تحت پوشش قرار می‌دهد. وی تصریح کرد: تاکنون ۱۶ هزار و ۵۰۰ دفترچه سایر اقشار برای مددجویان بهزیستی صادر شده و بیشترین حق بیمه پایه را بهزیستی به بخش توان‌بخشی اختصاص داده است. این مقام مسئول افزود: همه افراد مجهول‌الهویه که در مراکز بهزیستی نگهداری می‌شوند، می‌توانند تا صدور شناسنامه و اوراق شناسایی سه ماه از خدمات رایگان بیمارستان‌ها و مراکز بهداشت و درمانی استفاده کنند و اگر بهزیستی نتواند در این مدت مدارک شناسایی مجهول‌الهویه را آماده‌سازی کند، باید هزینه سه‌ماهه اول را نیز پرداخت کند. به گزارش روابط‌عمومی و امور بین‌الملل بهزیستی کشور، مشتری خاطرنشان کرد: مددجویان زیر ۱۸سالی که دارای بیماری قلبی یا ارتوپدی هستند، از طریق واحد مددکاری مربوطه و با معرفی رسمی سازمان بهزیستی به مؤسسه خیریه زنجیره امید در تهران به صورت رایگان درمان می‌شوند که از مبالغ پرداختی پنج درصد هزینه‌ها را بهزیستی پرداخت کرده و ۹۵ درصد هزینه‌های درمانی را نیز مؤسسه پرداخت می‌کند.

جدول ۳۵۳۷ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- سنت و آیین- تلاش- روستایی در تبریز با پنیرهای معروف ۲- دعای زیر لب- قند میوه- لیکن ۳- کوچک‌ترین جزء انرژی- اداره‌ای از تشکیلات قضائی ۴- بیرون- تاریکی‌ها- باد سرد ۵- قطعی برای کتاب- نوعی کاغذ نامرغوب- عید باستانی ایرانیان ۶- شریک- منبر وعظ و خطابه- خردمند ۷- چه کسی- شکار- مادر حضرت رسول(ص) ۸- فرومایه- پدیده ناشی از تخلیه الکتریکی بین دو قطعه ابر- سوره‌ای با سجده واجب ۹- خوشه گندم- آگاه باش- نشانه جمع مؤنث عربی ۱۰- پسران عرب- شب آخر پاییز- آشفته و پریشان ۱۱- ادب- دوزخ- انباری برای نگه‌داشتن برنج ۱۲- صوت شگفتی- بنای دیدنی استان کرمان- بسیار مهربان ۱۳- گلی زیبا- نوازنده پیانو ۱۴- سقف دهان- بیماری فراموشی- ضمیر جمع ۱۵- مترسک- از باشگاه‌های فوتبال اسپانیا- شهری در فارس.

عمودی:

۱- نمای ساختمان- زن خانه‌دار- نوعی بالاپوش ۲- درخت همیشه‌سبز- محرم با نام او آوازه می‌یابد- مجرم ۳- دخالت‌کردن در کاری- از بخش‌های اوستا- دیروز عرب ۴- شرقی‌ترین شهر استان اصفهان- محروم ۵- همان کبوتر است- ویران‌کننده- پرنده شکاری ۶- بچه کنجکاو و پرتحرک- ساختگی و دروغین- اهل گیلان ۷- نامبارک- تأکیدشده- یکدنده ۸- تردید- از آثار قیصر امین‌پور، نویسنده و شاعر فقید انقلاب- حسرت همیشه کویر ۹- اعمالی که موجب فریب طرف معامله می‌شود- چهره ماندگار آواز ایران- چلیک ۱۰- ملامت‌کننده- دستبند زنانه- نوعی گردنبند زنانه ۱۱- پروردگار- منزلت- نگهبان ۱۲- ستایش‌کردن- حسود ۱۳- پسوند شباهت- رهن‌دهنده- رشته فرنگی ۱۴- پرآب‌ترین رود جهان- کارگر کشتی- آسمان ۱۵- پیشوندی منفی- زحمت‌دادن- مبحث.

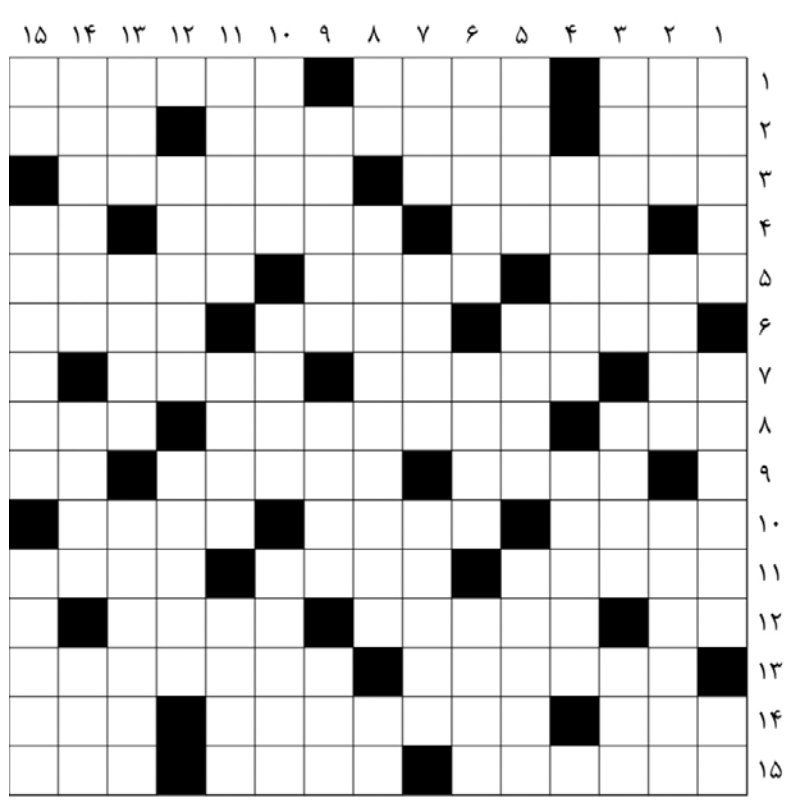

حل سودوکو سخت

۴	۹	۷	۳	۸	۱	۶	۲	۵
۵	۶	۱	۷	۲	۹	۳	۴	۸
۸	۲	۳	۶	۴	۵	۱	۷	۹
۳	۵	۲	۹	۶	۴	۷	۸	۱
۷	۴	۸	۱	۳	۲	۹	۵	۶
۶	۱	۹	۵	۷	۸	۲	۳	۴
۲	۸	۶	۴	۹	۳	۵	۱	۷
۱	۷	۴	۲	۵	۶	۸	۹	۳
۹	۳	۵	۸	۱	۷	۴	۶	۲

حل سودوکو ۲۵۳۲

۴	۳	۸	۶	۱	۵	۲	۷	۹
۶	۷	۵	۲	۹	۸	۴	۱	۳
۲	۹	۱	۴	۷	۳	۵	۸	۶
۸	۲	۶	۵	۳	۴	۱	۹	۷
۵	۱	۳	۷	۶	۹	۸	۴	۲
۷	۴	۹	۱	۸	۲	۶	۳	۵
۹	۶	۲	۸	۴	۷	۳	۵	۱
۳	۵	۴	۹	۲	۱	۷	۶	۸
۱	۸	۷	۳	۵	۶	۹	۲	۴

جدول ۳۵۳۶

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	م	ن	ن	ژ	ی	ت	■	ع	م	ر	م	خ	ت	ا	ر
۲	ش	ا	م	ا	خ	ر	■	ب	ن	د	ی	■	ع	ل	ت
۳	د	ز	■	ن	ی	ش	ت	ر	■	ا	ل	ه	ا	م	■
۴	د	ی	و	د	■	ی	و	ت	ا	■	ا	ر	و	ا	ح
۵	■	■	ر	ا	ه	ز	ن	■	ک	ل	د	ا	ن	■	س
۶	ت	ن	د	ر	و	■	ل	ا	ز	م	■	ر	ی	ک	ا
۷	ر	ی	س	م	ا	ن	■	خ	م	ی	د	ه	■	ا	ب
۸	م	و	ت	■	ز	ن	ز	ی	ا	د	ی	■	ا	س	د
۹	و	ت	■	پ	ی	ک	ی	■	ر	ن	ا	ب	ی	ن	ا
۱۰	م	ن	ف	ی	■	ی	ر	ا	ق	■	ن	خ	ج	ی	ر
۱۱	ت	■	ر	و	ا	ن	ی	■	ت	م	ا	ش	ا	■	■
۱۲	ر	م	ا	ن	ی	■	ن	ش	ا	ن	■	و	د	ا	د
۱۳	■	م	د	د	ج	و	■	ا	ل	ا	م	د	■	س	ا
۱۴	ع	ک	س	■	ا	ر	م	ه	■	س	ن	ک	د	ا	ن
۱۵	ا	ن	ت	ی	ب	ا	د	ی	■	ب	و	ی	ی	ن	ک

سودوکو سخت ۲۵۳۳

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

		۷	۵			۶		
۶			۲				۳	۸
	۸			۴	۶			۱
	۲				۹			
۹				۸				۳
			۷				۲	
۱			۴	۷			۹	
۴	۹				۱			۷
		۵			۳	۸		

سودوکو ساده ۲۵۳۳

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

					۲			۱
	۷	۱	۵	۴				
۶	۲					۴		
۲	۶		۴	۵		۱		
		۳	۲		۹	۶		
		۷		۶	۳		۴	۹
		۲					۸	۵
				۸	۵	۷	۲	
۹			۷					